

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

-

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

-

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

-

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

Karvin arvioinneissa (Hievanen 2020; Airas 2019) on todettu maahanmuuttajien kaipaavan kokonaisvaltaisia ja selkeitä palveluja, joissa he saavat apua yhdeltä palveluntarjoajalta, jolla myös olisi kokonaiskäsitelmä heidän kokonaistilanteestaan. Huolena on, että esitettyssä mallissa palvelut pirstaloituvat entisestään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen siirtyessä hyvinvointialueille.

Eryteisesti haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien, joilla ei ole koulutustaustaa ja jotka ohjataan alkukartoituksen jälkeen lukutaitokoulutukseen, aikuisten perusopetukseen tai kotoutumiskoulutukseen, on usein monenlaisia ja laaja-alaisia tuen tarpeita. He tarvitsevat ja käyttävät sekä sosiaali- ja terveyspalveluja, TE-palveluja että koulutuspalveluja. Monella on traumaattisia kokemuksia lähtömaastaan, mikä vaikuttaa heidän kykyynsä toimia itseohjautuvasti uudessa kulttuurissa ja toimintaympäristössä. Psykkiset ja terveydelliset ongelmat vaikuttavat opintojen etenemiseen (Hievanen ym. 2020) ja haastavat oppilaitosten kyvyn tarjota riittäviä tukipalveluja.

Kuten esityksessä todetaan, viranomaisten välinen yhteistyö on keskeistä. Maahanmuuttajien koulutuspolkuja tarkastelevassa arvioinnissa (Hievanen ym. 2020) opetushenkilöstö toivoi tiiviimpää tiedonvaihtoa sosiaalitoimen ja TE-palvelujen kanssa, mutta on kokenut tämän käytännössä tälläkin hetkellä haasteelliseksi nykyisten tietosuojasäädösten, järjestelmien ja yhteistyökäytäntöjen puitteissa. Tiedonkulkua on haastanut muun muassa vuonna 2018 tehty lukutaitokoulutusta koskeva lakiuudistus, jonka myötä koulutus siirtyi työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudesta opetus- ja kulttuuriministeriölle ohjauksivastuun säilyessä kuitenkin TE-toimistoilla ja kunnilla. Ehdotetun muutoksen, jossa sote-palvelut eriytyisivät hyvinvointialueiden vastuulle, toteutuessa tulee huolehtia tietojärjestelmien ja tiedonkulu- ja yhteistyökäytäntöjen huolellisesta valmistelusta siten, että lakimuutoksen astuessa voimaan palvelujärjestelmä toimii sekä maahanmuuttajien että erilaisia palveluja tarjoavien toimijoiden näkökulmasta maahanmuuttajien kotoutumista edistävällä tavalla. Tämä tarkoittaa, että palvelukokonaisuus muodostuu käyttäjän näkökulmasta selkeäksi, yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jossa hänen on helppo tietää, mihin tahoon olla yhteydessä. Keskeistä on kiinnittää huomiota myös siihen, että kaikilla viranomaistahoilla on toimivat ja sujuvan yhteistyön mahdollistavat tekniset alustat, järjestelmät ja prosessit sekä selkeä yhteinen ymmärrys toimintatavoista ja vastuista. Ei voida olettaa, että maahanmuuttajalla itsellään olisi näkemystä Suomen viranomaissäännösten ja järjestelmän toimimisen kokonaisuudesta tai aina edes valmiuksia ottaa näistä selvää. Huolena on, että lakimuutos vie tilannetta päinvastaiseen suuntaan kuin mikä on ollut sekä kotoutujien itsensä että heidän parissaan työskentelevän henkilöstön toive.

Lähteet:

Airas, M., Delahunty, D., Laitinen, M., Shemsedini, G., Stenberg, H., Saarilampi, M., Sarparanta, T., Vuori, H. & Väättäinen H. 2019. Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla. Julkaisut 22:2019. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Helsinki.

Hievanen, R., Frisk, T., Väätäinen, H., Mustonen, K., Kaivola, J., Koli, A., Liski, S., Muotka, V. & Wikman-Immonen, A. 2020. Maahanmuuttajien koulutuspolut – Arviointi vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksesta, aikuisten perusopetuksesta ja ammatillisen koulutuksen kielitaitovaatimusten joustavoittamisesta. Julkaisut 11:2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Helsinki.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

Väätäinen Hanna
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus